

המדפיס הממשלתי

פעולות הביקורת

בהנהלת המשרד נבדקו הדו"ח הכספי לשנת 1965/66, והמאזן ליום 31.3.1966; ביחידת שירותי האספקה נבדקו: הטיפול ברכישות טובין וניפוקם, החזקת המחסנים ורישום הפעולות בספרים. במטבעה שליד המדפיס הממשלתי נבדקו: אופן החזקת האסימונים והמטבעות, טיפול בחותמות ובמבלטים, הזמנת חותמות, העברת מלאי האסימונים מתל אביב לירושלים; כן נבדקו סדרי הבטחון במטבעה.

דו"חות כספיים לשנת 1965/66

המדפיס הממשלתי פועל כיחידת סמך במסגרת משרד האוצר. כמפעל עסקי של הממשלה חייב המדפיס הממשלתי לשאת את עצמו, דהיינו לכסות את הוצאותיו, לרבות פחת, הוצאות מימון והפרשה לפנסיה בשביל העובדים, מתוך ההכנסות, שהוא מקבל תמורת שירותיו למשרדי הממשלה ולמוסדות ציבוריים. בתקציב המדינה מוקצב למדפיס הממשלתי סכום סמלי של 100 ל"י, בעוד שכל הפעולות, שהיקפן הכספי הגיע בשנת 1965/66 לכדי 14 מליון ל"י, מוצגות בתקציב המדינה כהוצאות המופחתות על ידי ההכנסות. מאז העברתו לירושלים מוקצבים לו בתקציב המדינה, נוסף על הסכום הסמלי, סכומים מיוחדים לכיסוי ההוצאות הנובעות מההעברה (ראה דו"ח שנתי 16, עמ' 120). בשנה הנסקרת הסתכמו הוצאות אלה ב-280,487 ל"י.

ניהול חשבונות ותמחיר

המדפיס הממשלתי ממציא לחשב הכללי כל שנה, עד חודש יוני, דין וחשבון תקציבי לשנת הכספים שחלפה. נוסף על כך עורך המדפיס לכל שנת כספים מאזן וחשבון הכנסות והוצאות. המערך החשבונאי של המדפיס הממשלתי מאורגן בצורה המאפשרת לרכז את הנתונים הנחוצים לדו"חות השנתיים השונים; החשבונות משמשים את החשבונאות התקציבית והעסקית בעת ובעונה אחת.

בדו"חות קודמים (לאחרונה בדו"ח שנתי 10, עמ' 137) הצביע מבקר המדינה על החשיבות הנודעת להנהגת שיטת תמחיר במפעלו של המדפיס הממשלתי. אף כי נעשו נסיונות לנהל רישומים תמחיריים כרישומי עזר מחוץ למערכת החשבונות הרגילה, לא הוחל בטיפול יסודי בעניין זה עד שנת 1965. באוקטובר 1965 הוזמן המדפיס סקר אצל המכון לפריון העבודה והייצור לקראת הנהגת שיטת תמחיר, שתאפשר לו לחשב ביתר דיוק את עלות הייצור. לאחר שהמכון הגיש דו"ח ביניים ביולי 1966 הוסכם בינו לבין המדפיס הממשלתי, שהמכון יעזור ליישם את ההצעות שלו, על ידי הדרכת עובדי המדפיס הממשלתי המטפלים בחשבונאות והרצת שיטת התמחיר.

הדו"חות הכספיים

להלן המאזן ליום 31.3.1966 וחשבון הכנסות והוצאות לשנת 1965/66, כפי שהוגשו על ידי המדפיס הממשלתי ורוכזו על ידי משרד מבקר המדינה, עם הערות וביאורים.

מאזן מרוכז של המדפיס הממשלתי
ליום 31.3.1966 בהשוואה ליום 31.3.1965 (בל"י)

נכסים	31.3.1966	31.3.1965	התחייבויות ועודפים	31.3.1966	31.3.1965
רכוש קבוע	4,946,995	4,568,805	התחייבויות לזמן ארוך	2,012,498	1,701,883
רכוש שוטף	4,014,842	4,082,318	התחייבויות לזמן קצר	3,797,319	3,732,856
			עודף מצטבר של ההכנסה על ההוצאה (השקעות המדינה)	3,152,020	3,216,384
ס"ה	8,961,837	8,651,123	ס"ה	8,961,837	8,651,123

הסברים והערות למאזן

נכסים

רכוש קבוע — 4,946,995 ל"י. להלן ההרכב של הרכוש הקבוע (בל"י):

מכונות וציוד בנייני	2,436,296
פחת מצטבר	2,430,199
בנייני דפוס	80,500
מקרקעין	4,946,995
ס"ה	

מכונות וציוד — 2,436,296 ל"י

— הסכום 2,436,296 ל"י מייצג את מחיר הרכישה של המכונות, שנרכשו החל בשנת 1954, ללא התאמה לשוויים הריאלי. הרכישות, שקדמו לשנת 1954, מופיעות בחשבונות מקבילים בנכסים ובתחייבויות. בשנת הדו"ח הושקעו בציוד ובמכונות 332,128 ל"י. המדפיס מנכה פחת, לפי שיטת הפחת השווה (קו ישר) בהתאם לאורך החיים המשוער של כל נכס בנפרד. בממוצע נוכה פחת של 5%, בעוד ששיעור הפחת על ציוד בתי דפוס המותר על פי החוק מצביע על זה, שהפחת הסביר. עולה על 5%.

— ערכו של הציוד, שנרכש עד שנת 1954 והמופיע בחשבונות מקבילים, נקבע בשנת 1959 בסכום של 506,594 ל"י, ומאז הוא מופיע במאזן בסכום זה, פרט להפחתות ממכירת ציוד. לדעת הביקורת, רצוי היה להעריך מחדש רכוש זה, ובמידה שיש לו עוד ערך לכלול את שווי ברכוש הקבוע שבגוף המאזן ולהפחיתו כדבעי.

בנייני דפוס — 2,430,199 ל"י

הסכום מורכב מהשקעות בהקמת בניין חדש, שבו נמצאים בתי הדפוס והמנהלה, ומהשקעות בשיפוץ הבניין הישן של המדפיס הממשלתי בירושלים עוד מתקופת ממשלת המנדט, שבו נמצא הדפוס לדברי ערך. על פי הסכם בין הממשלה והחברה הכלכלית לירושלים בע"מ, שמימנה את הקמת הבניין החדש, מחזיר המדפיס לחברה את כספי המימון בשיעורים שנתיים שווים במשך 11 שנה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית (ראה דו"ח שנתי 16, עמ' 117).

— בשנה הנסקרת שילם המדפיס כ-60,000 ל"י על חשבון ריבית והפרשי הצמדה וזקף את הסכום לחשבון השקעות, ולא לחשבונות של ההוצאה. לדעת הביקורת, אפשר להוון את הפרשי ההצמדה, אך לא את סכומי הריבית, שיש לזקפם לתוצאות המשקיות מדי שנה בשנה.

— ניהול חשבונות בשיטה עסקית מחייב ניכוי פחת בשיעור מתאים ממבנים המשמשים להפעלת המפעל. הביקורת העלתה, שהמדפיס לא ניכה פחת מהבניין החדש וגם לא הפחית את ההשקעות בשיפוץ הבניין הישן שברשותו. לפי שיעור פחת של 3%, שהוא הפחת המקובל לבניינים מסוג זה, היה מקום לחיוב של 70,000 ל"י. סכום זה משפיע על חשבון ההכנסות וההוצאות. בעקבות הביקורת הודיע המדפיס הממשלת, שבשנת 1966/67 ינוכה פחת מהבניינים גם בעד שנת 1965/66.

רכוש שוטף — 4,014,842 ל"י. להלן ההרכב (בל"י):

2,778,442	מחסני חומרים
455,033	הזמנות גמורות ובתהליך
781,367	חייבים ויתרות חובה
<u>4,014,842</u>	סה

מחסני חומרים — 2,778,442 ל"י

המלאי במחסני המדפיס, שאינם מוקצבים, כולל בעיקר נייר שערכו 1,932,113 ל"י, ציוד משרדי וחומרי עזר בסך 836,133 ל"י וחלקי חילוף למכונות שערכם 10,196 ל"י. ערך המלאי נקבע לפי העלות.

חייבים ויתרות חובה — 781,367 ל"י. להלן ההרכב של החייבים (בל"י):

429,128	חובות של לקוחות
338,223	תשלומים לספקים על חשבון סחורות וציוד
14,016	שונות
<u>781,367</u>	סה

עם הלקוחות נמנים משרדי ממשלה שונים, שנשארו חייבים למדפיס ביום 31 במארס 1966 סך 72,719 ל"י. ליום 31.3.1965 הסתכמו חובות משרדי הממשלה למדפיס בסך 408,172 ל"י. יתר החייבים הם בעיקר קואופרטיבים לתחבורה ציבורית, מוסדות המדינה, רשויות מקומיות ולקוחות מחו"ל.

בין חובות הלקוחות נמצאים חובות ויתרות משנים קודמות בסך 24,623 ל"י. מתוך סכום זה ביקש וקיבל המדפיס הממשלתי מהחשב הכללי אישור למחיקת סך של כ-20,000 ל"י בשנת 1966/67 בתור חובות שאינם ניתנים לגבייה.

— בסעיף התשלומים לספקים על חשבון סחורות וציוד כלול חוב של צייר בולים בסך 8,809.49 ל"י. הביקורת העלתה, שסכום זה הוצא בשנת 1963 על חשבון הוצאות, שהיו קשורות בהזמנת בולים על ידי מדינות זרות, ואין מקום לגבותו בחזרה. בעקבות הביקורת הודיע המדפיס, כי הוא יפנה לחשב הכללי לשם קבלת אישור למחיקת הסכום.

— בסעיף שונות נכלל חוב של עובד בעד הלוואה, שקיבל בשנת 1963, בסך 4,317 ל"י, לצורך מימון ביניים של ההוצאות הכרוכות בהעברתו מתל אביב לירושלים. ההלוואה אושרה על ידי הוועדה, שטיפלה בעניין העברת העובדים, על מנת להחזירה עם פניית העובד ל"יהב" — קופת עובדי המדינה, ועל מנת שתקבל הלוואה עומדת בסכום הנ"ל, אולם לא נעשו הסדרים מתאימים מראש להבטחת התקשרותו עם "יהב". העובד לא פנה ל"יהב", והמדפיס הממשלתי לא עקב אחרי החזרת הכסף. בעקבות הביקורת הודיע המדפיס הממשלתי בדצמבר 1966, כי העניין נמצא בטיפול, והמדפיס יזוכה לאחר שהדבר יוסדר בעתיד הקרוב.

התחייבויות ועודפים

התחייבויות לזמן ארוך — 2,012,498 ל"י. להלן ההרכב (בל"י):

1,176,498	חוב לאוצר ע"ח תקציב הפיתוח
	חוב לחברה הכלכלית לירושלים בע"מ
836,000	ע"ח מימון הקמתו של הבנין החדש
<u>2,012,498</u>	סה

התחייבויות לזמן קצר — 3,797,319 ל"י. להלן ההרכב (בל"י):

2,727,340	החשב הכללי — חשבון שוטף
804,488	ספקים בארץ ובחו"ל
79,691	משכורת לעובדים והסבות סוציאליות
183,624	פקדון
2,176	שונות
<u>3,797,319</u>	סה

פקדון — 183,624 ל"י

הפקדון בסך 183,624 ל"י הוא סכום, שנתקבל מגורם חוץ, בעד פעולה, שהמדפיס קיבל על עצמו לבצעה לפי דרישת הממשלה. לפי הוראות החשב הכללי ממאי 1965, על המדפיס היה לרשום סכום זה כהכנסה מיועדת ולדאוג לכך, שהעודף הבלתי מנוצל בסוף שנת הכספים 1965/66 יופיע בתוספת החמישית לחוק התקציב 1966/67 (תוספת זו מיועדת לרישום עודפים מיוחדים). עוד צריך היה המדפיס להוסיף הערה על כך בדו"חות הכספיים. המדפיס אמנם פנה לאגף התקציבים וביקש להכניס את הסכום כהכנסה מיועדת וכהוצאה בתקציבו, אך האישור לא נתקבל, וכך נשאר הסכום בחשבון חו"י. גם ההוצאות לביצוע הפעולה, שנעשו בשנת 1966/67, שולמו מתוך הפקדון בחו"י.

עודף מצטבר של ההכנסה על ההוצאה (השקעות המדינה) — 3,152,020 ל"י

המדפיס הממשלתי מעביר לאוצר את עודפי ההכנסה על ההוצאה ומפחית בסכומים אלה את יתרת החוב, שהוא חב לאוצר בחשבון הלוואות מתקציב הפיתוח. במקביל לכך הוא רשם את הסכומים האלה בקרן פנימית שלו. בדרך זו של רישום מבקש המדפיס להראות במאזן השנתי אותו חלק מהרכוש, שמושקע במפעלי המדפיס מתוך

אמצעים עצמיים, שמקורם בעודפים שנוצרו לאחר כיסוי הוצאותיו, או בהיוון השקעות בשנים הקודמות, שנעשו מהקצבות מהתקציב הרגיל.

בשנה הנסקרת חלה ירידה ביתרת החשבון, לאחר שהמדפים סיים את השנה בגרעון חשבוני של 314,363 ל"י. לעומת זאת נוקף לזכות אותו החשבון סך 250,000 ל"י, שקיבל המדפים ממשרד הבטחון כדמי פינוי של מבנים בקריה בתל אביב, שהיו תפוסים על ידי המדפים לפני העברתו לירושלים. בדרך כלל מועברים דמי הוויתור לזכות האוצר, אולם במקרה זה הסכימה ועדת הדיור המרכזית שבאוצר, שסכום של 750,000 ל"י, המגיע ממשרד הבטחון, יעמוד לרשות המדפים לשם מימון הקמתם של מחסנים בירושלים. לפי המוסכם משתלמים דמי הוויתור בשיעורים, והתשלום הראשון בסך 250,000 ל"י הועבר למדפים בשנת 1965/66.

לדעת הביקורת היה צריך לכלול את הסכום בתוספת החמישית לחוק התקציב 1966/67.

חשבון הכנסה והוצאה של המדפים הממשלתי לשנת 1965/66 בהשוואה לשנת 1964/65 (בל"י)

הכנסה	1965/66	1964/65 (1)
שירותי הדפסה	9,113,628	8,141,656
שירותי הדפסות חוץ	3,189,400	2,900,367
שירותי אספקה	940,377	985,650
ס"ה	13,243,405	12,027,673
הוצאה		
נייר וחומרי הדפסה	7,989,554	7,688,526
שכר עבודה והוצאות בלוות	4,109,208	2,861,605
הוצאות תפעוליות שונות	1,127,388	727,866
ריבית	182,737	102,656
הפרשה לפחת	148,881	117,037
ס"ה	13,557,768	11,497,690
רווח (גרעון)	(314,363)	529,983

(1) מוין מחדש.

הסברים והערות לחשבון ההוצאה

הוצאות תפעוליות שונות — 1,127,388 ל"י

סעיף זה כולל החזקת המכונות והציוד, חלקי חילוף, חומרי עזר ושירותים משקיים שונים.

ריבית — 182,737 ל"י

המדפים מקבל מהאוצר מדי פעם בפעם אמצעים למימון פעולות שוטפות והשקעות מתקציב הפיתוח. את הריבית בשיעור של 7.5% הוא משלם על המלאי הממוצע נטו, כפי שהוא מופיע במאזן, בניכוי חובותיו לספקים, ולא על כל כספי המימון שקיבל. לדעת הביקורת עדיף היה, שהמדפים הממשלתי ישלם ריבית על כל סכומי המימון, שהוא מקבל מאוצר המדינה.

בשנת 1965/66 חל גידול בהיקף הפעולות של המדפים הממשלתי, שהתבטא בעלייה בהכנסות בסך 1,215,733 ל"י לעומת שנת 1964/65. כנגד זה חלה בשנה הנסקרת עלייה תלולה בהוצאות הייצור, והן עלו על ההוצאות שבשנה הקודמת בסך 2,060,078 ל"י. בשל עלייה זו בהוצאות הייצור לעומת העלייה המתונה בהכנסות נוצר באותה שנה גרעון של 314,363 ל"י, בעוד שהשנה הקודמת נסתיימה ברווח של 529,983 ל"י.

העלייה העיקרית חלה בסעיף שכר עבודה והוצאות נלוות, שגדל השנה בסך 1,247,603 ל"י לעומת שנת 1964/65. לפי רישומי המדפים כולל סכום זה הפרשי שכר עובדים משנת 1964/65 בסך 363,375 ל"י, ששולמו בשנת 1965/66.

הגרעון בסך 314,363 ל"י, כפי שמופיע בספרי המדפים, אינו משקף נכונה את התוצאות המשקיות של פעולות המדפים בשנת 1965/66, הואיל והוא אינו כולל פחת בעד הבניינים וההשקעות. בצירוד בשנה הנסקרת ואף לא את מלוא הריבית, שהיה על המדפים לשלם לאוצר בגין השקעותיו.

המדפים הממשלתי הודיע, שסיבת הגרעון נעוצה בעובדה, שזה חמש שנים לא שונו התעריפים של שירותי המדפים, אף כי עלויות הייצור גדלו במשך תקופה זו. בחודשים אפריל—מאי 1966 הועלו התעריפים של עבודות מסויימות למשרדי ממשלה וגופים ציבוריים, אולם רוב העבודות תעריפיהן עדיין לא הועלו. כתוצאה מכך צפריים גרעונות גם בשנת 1966/67. במגעים בין המדפים לבין האוצר סוכם, שעניין ההעלאה הכללית של התעריפים בגלל העלייה בהוצאות הייצור יידון, אחרי שהמכון לפירון העבודה והייצור יגיש את הדו"ח הסופי על הסקר שהוא עורך (ראה לעיל).

הואיל והמדפים הממשלתי הוא מפעל עסקי, חישוב בלתי ריאלי של עלויות מעוות גם את חישוב עלויותיהם של הלקוחות, המקבלים את שירותי המדפים במחיר בלתי מציאותי, ואף מבחינה זו רצוי להחיש את התאמת המחירים לעלות המציאותית. בעת חישובן של עלויות אלה לשם קביעת מחירים חדשים, ניתן יהיה להתחשב בתוצאות הבדיקה של יעילות העבודה ובהצעות לשיפור.

שירותי אספקה

תפקידיהם העיקריים של שירותי האספקה של המדפים הממשלתי הם לספק למשרדי הממשלה ומוסדותיו, לרבות בתי הדפוס הממשלתיים, נייר וטפסים וציוד משרדי, בכללו מכונות כתיבה ומכונות חישוב. היחידה מעסיקה 52 עובדים, וההוצאות על פעולותיה הסתכמו בשנת 1965/66 ב-9.5 מליון ל"י בקירוב. ליחידה 7 מחסנים בירושלים, 5 מחסנים בתל אביב ושני מחסנים בחיפה; שני מחסנים נוספים משמשים לאיסחון טובין של המזמינים.

במארס—אפריל 1966 נערכה ביקורת במשרדי המדפים הממשלתי על הטיפול ברכישות הטובין ובניפוקם, על החזקת המחסנים ועל רישום הפעולות בספרים.

רכישת טובין ואספקתם

1. המדפיס רכש את הנייר, את חומרי העזר ואת הציוד המשרדי, לרבות מכונות משרדיות, מספקים בארץ ובחוץ לארץ. בדצמבר 1964 הוציאה הנהלת המדפיס חוור, ובו הוראות בדבר רכישת טובין וניהול מחסנים, המבוסס על הוראות התכ"ם. החוור כולל רשימת המורשים מבין עובדי המדפיס הממשלתי, שהוסמכו להזמין טובין באמצעות יחידת שירותי האספקה. הוראות החוור קובעות בין השאר: טובין ושירותים יירכשו באמצעות שירותי האספקה, באישור האפסנאי הראשי, אחרי קבלת הצעות מחירים או פרסום מכרו בעתונים, אישור הגזבר ואישור ועדת המכרזים.

— מספר ניכר של רכישות נעשו שלא בהתאם להוראות: לא על ידי האיש המוסמך לכך, בלא קבלת אישור מראש מהגזבר, בלא מסירת טופס הזמנה רשמי ובלא אישור ועדת המכרזים. כך, למשל, הזמין סוכן מחוץ לארץ, על פי דרישת המדפיס, בשנת 1965 נייר מיוחד בשביל המדפיס, חודשיים לפני שנדונה ההזמנה בוועדת המכרזים, וארבעה חודשים לפני שיצאה ההזמנה הרשמית מטעם המדפיס. בעקבות הביקורת ניתנו הוראות, שלפיהן לא יירכשו — ללא מכרו וללא אישור ועדת המכרזים — טובין, שלגביהם חלה, לפי הוראות החשב הכללי, חובת מכרו.

2. בחוור מדצמבר 1964 נקבע, שלשם רכישת טובין בערך העולה על 5,000 ל"י, יפרסם האחראי לכך מכרו לפחות בשני עתונים יומיים; מלבד זה יפנה האחראי בכתב לפחות לחמישה ספקים, ואם אין חמישה ספקים — לכל אותם ספקי הטובין שיש בארץ. ועדת המכרזים רשאית, במקרים מיוחדים ולאחר קבלת אישור של המדפיס, לפטור מקיום אחת משתי הדרישות.

— הנהלת המדפיס הממשלתי לא נהגה לפרסם מכרזים בעתונות. במרבית הדו"חות של ועדת המכרזים צוין, שהיצרן או הסוכן הם יחידים, בלא שיימצא כל רישום בדו"חות או בתיקים, שאמנם נבדק, אם אין עוד ספקים או יצרנים. יש אשר יחידה ממשלתית זקוקה דווקא לתוצר של יצרן מסוים, ואז אין מקום למכרו או לקבלת הצעות מספקים אחרים. תוצר מסוג מסוים של מכונה ניתן להזמין על פי רשימת מכונות, שאושרו לשימוש משרדי הממשלה, לאחר בדיקות של המדפיס הממשלתי. במקרים אלה רצוי היה, לדעת הביקורת, לקבל מהמוזמנים הנמקות להזמנת תוצר מסוים, כדי לאפשר למדפיס הממשלתי פיקוח על אופן הבחירה של סוגי המכונות על ידי משרדי הממשלה. ביתר המקרים, כשאין המדובר בתוצר מסוג מסוים, מן הראוי היה לפרסם מדי פעם בפעם מכרזים כדי לאפשר גם לספקים, שאינם ידועים לוועדה, להגיש את הצעותיהם. בעקבות הביקורת ניתנה הוראה לפרסם מכרזים בתקופות קבועות, גם כשלוועדה ידוע רק ספק אחד מסוים ולדרוש ממשרדי הממשלה הנמקות במקרה של רכישת מכונות מתוצר מסוים.

— רכישת מכונות כתיבה ומכונות חישוב מיצרנים בחוץ לארץ זולה, כשהמדובר במכונות מיצרנים מסוימים, מזו שבאמצעות סוכניהן בארץ. המדפיס הממשלתי מוסיף על מחיר הקנייה בארץ רווח בשיעור 5% לכיסוי הוצאותיו ועל מחיר הקנייה בחוץ לארץ 15%. גם לאחר הוספת הרווח וזולות המכונות הנוכרות, אם הן נרכשות בחוץ לארץ מאלו הנרכשות בארץ; ההפרש במחירי המכירה ליחידות ממשלתיות קרוב לרבע ממחיר המכונה (עד כ-500 ל"י למכונה). בשנת הכספים 1965/66 יכול היה המדפיס הממשלתי לרכוש למעלה מ-450 מכונות ישר מהיצרנים בחו"ל במחירים מוזלים. אולם הוא רכש בדרך זו רק 216 מהן ואת השאר — מהסוכנים בארץ במחיר יותר יקר. הסיבה העיקרית לרכישה מהסוכנים הייתה, לפי הסברי המדפיס הממשלתי, שהוא ראה צורך למלא אחרי

ההזמנות הדחופות של יחידות הממשלה. אמנם נשלח חוזר למשרדי הממשלה ב-13.1.1966 בדרישה להמציא בעד מועד רשימת מכונות משרד שבדעתם לרכוש, אולם ללא תוצאות מספיקות.

לדעת הביקורת משאיר אופן הטיפול בנושא זה מרווח גדול מדי לגורם המקרה. על הנהלת המדפיס יחד עם נציג משרד האוצר לקבוע, אם יש להתחשב, ובאיוז מידה, בסוכנים מקומיים, ומהו המחיר, שהממשלה מוכנה לתת בעד שירותם. בקביעת מחיר זה יש, לדעת הביקורת, להביא בחשבון את העובדה, שההזמנות הממשלה הן בעלות היקף גדול. אם יש להזמין ציוד במישרין מחוץ לארץ, על המדפיס לפעול לקבלת הנתונים הדרושים יותר מוקדם, מכפי שמראים ממצאי הביקורת.

משרד מבקר המדינה הציע כמה שיפורים נוספים בנהלי קניית טובין ומכירתם: המחירונים של טובין, שקנייתם אושרה על ידי ועדת המכרזים, ייחתמו בידי חברי הוועדה עצמם כדי לאפשר זיהוי; תיבת המכרזים תיקבע במקום סגור, כשמפתחות התיבה שמורים אצל שני אנשים, שאינם ממונים איש על רעהו; יוכן קטלוג של מחירי הטובין למכירה למוסדות הממשלה, ויוכנסו בו שינויים בהתאם לצורך; יגוהל ספר הזמנות כדבעי וישופר תיוק המסמכים. בעקבות הביקורת הונהגו מרבית השיפורים המוצעים.

ניהול מחסנים

— לפי ההוראות הקיימות יש לקבוע את כמויות המינימום והמקסימום של פריטי המלאי ולרשום אותן בכרטיסי הפריטים. המדפיס לא הקפיד על רישום זה. במחסן הנייר בירושלים אמנם נרשמו כמויות המינימום והמקסימום, אולם לעתים קרובות הן לא היו מציאותיות, ולפעמים לא שמר המשרד על הימצאותן של כמויות טובין, כפי שנרשמו בכרטיסים. למשל, לגבי נייר מסוג מסוים נרשמה כמות מינימום של 5,000 וכמות מקסימום של 7,000 גליונות. במשך שנת הכספים 1964/65 נופקו 20,150 גליונות ונקנו 60,750 גליונות; ליום 1.4.1965 הייתה היתרה 100,750 גליונות, ובשנת 1965/66 לא הייתה כל תנועה בפריט זה. לגבי נייר מסוג אחר נרשמה כמות מינימום של 28,000 וכמות מקסימום של 52,000 גליונות. במשך שנת הכספים 1965/66 נופקו 48,441 גליונות; ביום הביקורת הייתה היתרה 193,443 גליונות.

— ספירות מלאי במחסנים נערכות בכל סוף שנה על ידי ועדות מיוחדות, שנתמנו לשם כך. ב-4.3.1966 מינה המדפיס הממשלתי ועדה בת שני אנשים לספירת המלאי של מחסן הנייר בירושלים בימים 28.3.1966 — 31.3.1966. בדיקת פתע, שערך משרד מבקר המדינה ב-29.3.1966 במחסן הנייר, העלתה, שהספירה נערכה על ידי עובד יחיד של המדפיס, שלא מונה כלל לשמש כחבר הוועדה לספירת המלאי במחסן זה.